

20 yıl önce Türk balesi nasıl kuruldu

Balemizin kurulmasında büyük emekleri geçmiş olan Dame Ninette de Valois bu konudaki anılarını anlatıyor

KİNCİ Dünya Harbi yeni bitmiş, halk açlık ve sefalet içinde hâlâ Avrupa'da. Türkiye bu harbin dışında kalmış. Ancak burada da etkisi görünmüştü. İşte tam bu sıralarda bir İngiliz konununun yurdumuza gelmesi ve bir parlamento üyesi ile görüşmesi sonucu Türkiye de bir bale okulu kurulması fikri ortaya çıkıyor ve hükümetimizin davetlisi olarak Dame Ninette de Valois İngiltere'den İstanbul'a geliyor.

Dame Ninette de Valois, 20 yıl önce cereyan eden bu sahneyi gözlerimize şöyle canlandırıyor:

«Benim için çok heyecanlı bir andı. İstanbul'a geldiğimde balesiyle çalışmalarıyla ilgili hiç bir şey yoktu. İnsana şimdi bile düşünmek imkânsız geliyor. Başarılabilmek için tek şey vardı. 25 çocuğu bir araya toplamak... Biz de öyle yaptık, topladığımız bu çocuklar, ya ailelerinin bale öğrenimi görmelerini arzuladıkları çocuklardı, ya da yakınlarıyla balesiyle eğitimi görmelerinde fikren birleştiğimiz çocuklardı.»

«Gelecek ay tam 20 yıl oluyor. İstanbul'da kurmuş olduğumuz bir okulda çalışıyordum Çocukları topladım ve baleyeye uygun mu değil mi diye ayaklarına bakıyordum. Onların baleyeye hakkında hiç bir şey bilmeyişleri beni çok şaşırttı. Böyle bir durumda işe başlamak, 9 yıl sonra ne olacağı ni bilmeden, bu çocukların tahmin görmesi demektir... 9 yılın sonunda onları büyük bir kaabiliyet olarak karşınızda görebileceğiniz gibi, bunun tam aksi de olabiliyordu. Bu, riskin altına girmek demektir. Çünkü 9 yılın sonunda her şey olabilir.»

«İdarecilerin de olumlu hareketi oldu. Konservatuar geliştirildi. Çocuklara öğrenim devresinden sonra tiyatrodaki bir geleceğe sağlandı. Tabii istediğimiz birçok şey daha vardı. İlerlemek istiyorduk. Onları daha zengin görmek istiyordum. Bu arada pek çok şey de yapılmıştı. İsterken, onlara bütün çocuklukları boyunca neler verebildiğimizi gözden uzak tutmamak gerekti... Şimdi düşünüyorum da, bütün istediklerimiz ve yaptıklarımız takdire değer şeyler.»

TÜRKLER HER İSTE CANLI VE ATAK

20 yıldır çalıştığım Türk öğrencileri hakkında çok müsbet hisler duyan Dame Ninette de Valois onlar hakkında düşüncelerini sıralı olarak şunları söylemek tedir:

«Türklerin büyük bir kaabiliyetine sahip olduğunu düşünüyorum. Kulakları

müzik için çok uygun... Ayrıca yaptıkları her işte de canlı ve ataklar. Oynadıkları klâsik eserlerde alışılmışın çok ötesinde de mükemmel standartta... Koreografisini yaptığım modern İngiliz Balçesi Rake's Progress onların üstün kabiliyetlerini ortaya koymuştur. İki yıl önceki Türk balesi Çeşme Başı da haklı olarak büyük bir başarı kazanmıştır. Bale topluluğunuz için genel yargı, repertuarlarında çeşitli ve zengin oyunlara sahiptir olduklarıdır.»

GELECEK

ÖNEMLİDİR...

Dame Ninette de Valois, geleceğin önemine işaret ettikten sonra, Türk balesinin yakın bir süre içinde tamamen kendilerinin olan bir repertuara sahip olacağına işaret ederek bugünkü yöneticiler hakkında da son olarak şunları söylemiştir:

«Şimdi Güney Afrikalı genç bir koreograf Richard Glass'ın, ilginç bir produksiyonda Sylvia balesini sahneye koymak tadır... Böylece ilk kez tanınmış klâsik bir balenin Türk balesi ne göre koreografisi yeniden düzenlenmiş oluyor. Bundan sonra yedi yıl önce oynanmış olan Çop gumuz ve ilk temsilimiz olan Çop pelia'yı yeniden gözden geçireceğiz. Yedi yıl önceki ve şimdi ki Coppelia... Bu iki produksiyon arasındaki fark, aradaki korkunç ilerlemeyi en iyi şekilde göstermektedir. Gelecek onların elinde dir.»

NINETTE'YE ÖDÜL VERİLECEK.

Türk balesinin kurucusu Dame Ninette de Valois'ye Çarşamba gecesi yapılacak «Sylvia» galasının sonunda yetiştirdiği öğrencileri tarafından bir armağan verilecektir.

20 yıl önce Türkiye'ye gelen Valois bu arada Türk balesini kurduğu kadar onun gelişmesinde de büyük rol oynamış ve bu arada bazı eserlerin koreografisi

Başarı ile sahneye konmuş olan Sylvia Balesinden bir sahne

rini hazırlamıştır.

DAME VALOIS KİMDİR?

Asıl adı Edris Stannus olan Dame Ninette de Valois, 1898 yılında İrlanda'da dünyaya gelmiştir. İlk bale tahsilini Espinosa ve Cecchetti'den alan bayan Valois sahneye 1914 yılında Pantomim'de çıkmıştır Aynı sahnede dört yıl sonra dansçı olan bayan Valois, daha sonra Beecham Operasının başdansçısı olmuştur. Daha sonra 1919'da Covent Garden, 1922'de de Coliseum'un baş dansçılığını yapan bayan Valois 1923 yılında Diaghilev toplulu-

ğuna girmiştir.

Valois 1926 yılında ilk özel okulunu kurmuş ve öğrencileriyle birlikte Oldvic tiyatrosu için balesi hazırlamış, daha sonra ise Royal Ballet olan Sandler's Wells Ballet'yi kurmuştur.

Bale çalışmaları dolayısıyla birçok onursal doktorluklar alan bayan Ninette de Valois, ayrıca 20 yıl önce Türkiye'ye gelen Türk balesini kurmuştur.

Bayan Valois ayrıca «Invitation to the Ballet» ve «Come dance with me» isimli iki kitap da yazmıştır.

Son yıllarda Devlet Balesinde büyük ilerlemeler olmuştur. Temsillerine başlanan «Sylvia» Balesi bu ilerlemenin bütün izleri görülmektedir.